

אדמו"ר מוהרש"ב נבג"מ

'לשון הקודש' והדיבור בה

מכתב זה כתבו אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע כפי הנראה בשנת תרע"ו, ראשית תקופת חייו האחרונה בעלמא דין, בעיר ראסטוב, עובדה שנתנה את אותותיה גם בתנאי כתיבתו וכפי שמתבטא בלשונו הק' בפנים: "ואני בגולה על נהר דאן ואין לי ספרים די צורך לעיין בהם". העתקות מהמכתב נשלחו בשעתן לכו"כ רבנים, ועתה נדפס הוא ממה שהעתיק הגר"י לנדא שליט"א אב"ד דב"ב מגוף כתי"ק אדמו"ר נ"ע. על תלישותה של העברית מ'לשון הקודש' ראה דברי אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע ב'לקוטי דיבורים' עמ' תיט.

ב"ה

רבים שואלים ומהם גם כמתמיהים, מפני מה החרדים מנגידים אל הדבור בלשון הקדש, ואל למוד לה"ק בחדרים בתור שפה ואדרבא ה' להם לשמוח ולהודות לה' על הטוב אשר אכשיר דרא וידברו כולם שפה אחת שפת לשון הקדש, ועל כן אני בא לבאר שהטוב הזה אשר מדמים לא הוא הטוב האמיתי.

לשון הקדש הוא לשון תורה לא לשון עם. במלות אחרות, לשון הקדש הוא לשון עצמי לא לשון הסכמי. לשון הקדש מובדל מכל הלשונות, כל הלשונות שבני אדם מדברים בהם העם קדם אל הלשון, אבל לשון הקדש הוא קדם לכל נברא. וז"ל הרמב"ן פ' כי תשא בפסוק מחצית השקל בשקל הקדש, הטעם אצלי במה שרבותינו קורין לשון התורה לשון הקדש הוא מפני שדברי התורה והנבואות וכל דברי קדושה כולם בלשון ההוא נאמרו, והנה הוא הלשון שהקב"ה יתעלה שמו מדבר בו עם נביאיו ועם עדתו אנכי ולא יהי' לך ושאר דברות התורה והנבואה ובו נקרא בשמותיו הקדושים כו' ובו ברא עולמו וקרא שמות שמים וארץ וכל אשר בם ומלאכיו וכל צבאיו לכלם בשם יקרא מיכאל וגבריאל בלשון ההוא, ובו קרא שמות לקדושים אשר בארץ אברהם יצחק ושלמה וזולתם. והרב אמר במו"נ (ח"ג פ"ח) אל תחשוב שנקרא לשוננו לשון הקדש לגאותינו או לטעותינו, אבל הוא כי זה הלשון קדוש לא ימצאו בו שמות כו'. והנה אין צורך לטעם הזה (היינו לטעם שאומר הרמב"ם) כי הדבר ברור שהלשון קדש הקדשים כמו שפרשתי עכ"ל (ורש"י בפ' תבוא כ"ח ל' פי' כפי' הרמב"ם. ופי' רש"י מלכים ב' י"ח כ"ז ישעי' ל"ו י"ד מתאים אל כוונת הרמב"ם. ועי' בפרש"י בגמ' מגילה דכ"ה ע"ב). והבחי' בפ' בראשית בפסוק כי שם בלל ה' כתב וז"ל חלקנו צורנו ויסודנו שהוא יסוד לשון הקדש, הוא אלקי ישראל עכ"ל. והרמ"ק ז"ל בפרדס שער הכנויים בפ"א כ' וז"ל ואין ספק כי לא נקרא העין כו' בלשוננו הקדש ע"ד מקרה והודמן או ע"ד הסכמה כשאר הלשונות, ראוי לזה היות לשוננו זה נק' לשון הקדש ירצה ודאי היותו המצאה אלקית ולא כשאר הלשונות. ואין ספק שהוא הלשון שהמציא הקב"ה כשהמציא עולמו אז ודאי קדם אל העולם. והענין הוא כי כאשר ברא הקב"ה את אדם הראשון ברא גוף קדוש כו' ובהיות אדה"ר גוף קדוש מסר לו הקב"ה גנזי חכמה כו' ונתן אז עליו לשון הקדש לשון משובח אותיות קדושות קבועות בפיו.

וכאשר חטא כו' וכאשר זרח אור אברהם (בדור הפלגה כדפי' בשער השערים פ"ג) חלק הקב"ה ע' אומות לע' שרים ע' לשון ובחר בנו והי' הדבור לנו בחלקנו שהוא גורלנו גורל קדוש ולשון קדוש הסכמה אלקית כו' עכ"ל. ובסנהדרין דל"ח ע"ב אדה"ר בל' ארמי ספר כו' ולפ"ד הפרדס צ"ל שזה הי' אחר החטא, ועמ"ש המהרש"א בחדא"ג ב"ב דע"ה ע"ב על המא' עתידים צדיקים שיקראו ע"ש של הקב"ה, ולפ"ד י"ל שהי' קודם החטא (עמ"ש במד"ר בראשית פכ"ד ע"פ גלמי ראו עיניך) ואמר בל' ארמי כדי שלא יבינו המלאכים. ומי אשר חננו ה' בידיעה פנימיות יעיין בפרדס שער האותיות פאו"ב ובשל"ה בהקדמתו תולדות אדם בחלק בית נאמן ד"ג ע"א ויראה טוב מעלת לה"ק שיסודתו בהררי קדש הקדשים.

ועל כן לשון הקדש הוא מוקדש לתורה ולדברים שבקדושה. ואין להשתמש בו דברי חול, וכמ"ש הרמב"ם בפ"י למסכת אבות פ"א במשנה ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה, שהדבור נחלק לחמשה חלקים, א' מצוה, והוא הדבור וכל המצות התלויים בדבור, ב' נאסר, כשקר ולה"ר ורכילות ונבלות הפה וכדומה, ג' נמאס, והוא דברים בטלים שאין בהם שום תועלת, ד' נאהב, והוא הדבור בשכליים ומעלת המדות ושבחי הבורא, ה' מותר, והוא הדבור בצרכיו ואומר שם בענין השיר כאשר תוכנו הוא מחלק הדבור הנמאס, היינו דברים בטלים, ויהי' אחד עברי ואחד ערבי או לעז יהי' שמיעת העברי והדבור בו יותר נמאס אצל התורה למעלת הלשון שאינו צריך שישתמשו בו אלא במעלות, כ"ש אם יצטרף אליו שישימו בו פסוק מן התורה או משה"ש שאז יצא מחלק הנמאס לחלק הנאסר ומוזהר ממנו, שהתורה אסרה לעשות דברי הנבואה מיני זמר בפחיתות ובדברים מגונים עכ"ד. ובט"ז או"ח סי' תק"ס ס"ח פסוקים או תיבות הקדושות כו', דמש"א בגמ' דסנהדרין דכ"א א' פסוק הוא לאו דוקא דגם תיבה אסור. והי' נראה לומר דדוקא איזה תיבות שיש בהם ענין אע"פ שאינו פסוק שלם, אבל משמעות הט"ז אפי' על תיבות נפרדות מאחר שהן לשון תורה (ר"ל שמדייק לומר דוקא בלשון הנא' בתורה או בנביאים וכתובים) וגדולה מזו אמרו בירושלמי שבת פ"א ה"ב דאמר רשב"י אילו הוינא קאים על טורא דסיני בשעתא דאיתיהבית אורייתא לישראל הוינא מתבע קומי רחמנא דאיברי להדין בר נשא תרין פומין חד דיהוי לעי באורייתא וחד דיתעבד בה כל צורכיו (הובא בפ"י ר"י על משנה דאבות הנ"ל בשם רשב"ל — ואפשר זה ט"ס וצ"ל רשב"י — ובר"ח שער הקדושה פ"א בשם ר' לוי בזה"ל כי בפה שהיא ראוי' לדבר דברי תורה ושבח והודאה אין ראוי שידבר בה בדברי העוה"ז כ"ש אם יהי' דבר הפגום עכ"ל). הרי שהחפץ האמיתי הוא שהפה שמדבר בו תורה לא ידבר בו עניני צרכיו, כ"ש הלשון והדבור עצמו, וכ"ש הלשון שהוא קדש הקדשים מצד עצמו, שלא ידברו בו בצרכיו.

והנה הירושלמי והרמב"ם לא דברו בדבור האסור, אמנם נחזי אנן במה הוא רוב דבורי בני אדם הלא רוב הדבור הוא הדברים בטלים כמ"ש הרמב"ם בהל' דעות פ"ב ה"ב וז"ל וזו היא שיחת רוב כל אדם עכ"ל. וע"ז כתב בפ"י המשנה הנ"ל שזה יותר נמאס אצל התורה למעלת הלשון כו' ולהירושלמי הנ"ל שגם עניני צרכיו (שזה חלק המותר) לא ידבר באותו הפה והלשון (והכוונה בירושלמי שם גם על התפלה מפני שהיא שאילת צרכיו כמו שפי' הק"ע ופ"מ וזהו דרשב"י כדעתו כו' יעו"ש) וכ"ש וק"ו דבור האסור כמו שקר ולה"ר ורכילות ונבלות הפה ה"ז איסור גמור להכניס אלה בהלשון שהוא קדש בעצמו. וכבר נתבאר שאם מצרף אל השיר (שאין

בו בעצמו דבור האסור) פסוק או תיבות מלשון התורה ה"ו יוצא מחלק הנמאס אל חלק האיסור, כ"ש וק"ו כשמדבר דבור האסור בלשון הזה, שהוא איסור גמור וחילל הקדש.

ואחר כ"ו האם אפשר למסור הלשון הזה, שידברו בו המון עם אנשים ונשים וטף, אפי' לדבר בו בצרכיהם ומכ"ש שרוב דבור בנ"א הוא דברים בטלים, ומי האיש אשר ינצל מדבור האסור כשקר ולה"ר וכדומה, ובפרט בדורותינו אלה המון עם והנערים מה המה מדברים, הלא רק לבשת הוא להזכיר מה שמדברים עתה בעולם, וכל שיחה קלה וכבידה שבין איש לאשתו ובין איש לרעהו והנערים כנערוthם ידברו הכל בלשון הקדש, התבוננו נא, אותו הלשון שבו דבר הקב"ה אנכי ה' אלקיך, ידברו בו בני אדם כל דבר הנמאס והנאסר.

ומ"ש בירושלמי שבת פ"א סוף ה"ג וביסקלים ספ"ג כל מי שקבוע בארץ ישראל ומדבר לשון הקדש ואוכל פירותיו בטהרה וקורא ק"ש בבקר ובערב יהי מבושר שכן עוה"ב הוא, פי' המפרשים דא"י הוא טהרת המקום, אוכל פירותיו בטהרה טהרת הגוף, מדבר בלה"ק טהרת הנפש, וק"ש הוא עיקר טהרת הנשמה (ובפי' תקל"ח כ' שזה נגד נר"ג שבנשמה, ולה"ק פנימיות קדושה יש בו) והאיש אשר אלה לו אשרו וטוב חלקו ולא ימוט לעולם.

והנה העולם מדמים שבימים הקדמונים בימי חכמי התלמוד היו הכל מדברים בלה"ק, וטעות הוא, רק בזמן בית ראשון היו מדברים בלה"ק כדמשמע במלכים ב' סי' י"ח כ"ו, כי אז היו כל עם ה' קדושים, אבל בזמן בית שני המון עם לא היו מדברים בלה"ק וכמ"ש רבינו ג"ע בהל' ת"ת פ"א בקו"א אות ב' וז"ל דכל ימי ב"ש היו ע"ה מספרים בל' ארמית כמ"ש בתוי"ט פ"ב דאבות מ"ו כו' (וידוע דעם הארץ אינם הבורים כמו שהעולם חושבים, אלא הוא העוסק בישובה של הארץ וכמ"ש הרע"ב באבות פ"ה מ"י וז"ל וזהו ל' עם הארץ בכל מקום, שרוצה בתיקונה של הארץ אבל אין בו חכמה להבדיל בתיקונין הראויין עכ"ל. והוא כפי' הרמב"ם שם פ"ב מ"ה ע"ה הוא שאין לו מעלות שכליות, אבל יהיו לו קצת מעלת המדות. ורש"י פי' שהוא המתעסק במו"מ) ורק ת"ח לבד היו מספרים בלה"ק ומלמדים לבניהם כו' עכ"ל. והי' כן בא"י ובבל שרק הת"ח שעסקו בתורה תמיד והן התנאים והאמוראים גם אחר חורבן הבית שכל ענינם הי' רק בעסק התורה, הי' דבורם בלה"ק, אבל המון העם שעסקו בעניני העולם לא היו מדברים בלה"ק. וראי' לזה מדאי' בגמ' בסוף סוטה ובב"ק דפ"ג ע"א אמר רבי בא"י לשון סורסי למה או לה"ק או לשון יונית, ואמר ר' יוסי בבבל לשון ארמי למה או לה"ק או לשון פרסי. מפני מה תפס ב' לשונות בכל אחת בא"י ובבבל, והוא מפני שהמון עם לא היו מדברים בלה"ק, והי' הן בא"י והן בבבל עוד לשון שהיו מדברים בו המון עם. והיינו דבא"י דברו בל' סורסי ובבבל בל' ארמי (ובתוס' שם בב"ק שהוא לשון אחד רק שמשתנה קצת כעין לשון לעז כו') ובאדר"נ ס"פ י"ב אף הוא אומר בלשון בבלי ד' דברים כו' ובפי' בנין יהושע לפי שהדברים הללו צורך גדול לבנ"א הי' אומר בלשון שהכל מכירים בו כשעלו מבבל ע"כ. והנה בסנהדרין דכ"א סע"ב בתחלה ניתנה תורה לישראל (בחדא"ג דמהרש"א דקאי על משנה תורה) בכתב עברי ולה"ק חזרה וניתנה להם בימי עזרא בכתב אשורית ולשון ארמי בררו להן ישראל כתב אשורית ולה"ק כו', ובדכ"ב רע"א שנא' וכתב הנשתון כו' וכת' ולא כהלין כתבא למיקרא כו' ופרש"י כתב הנשתון כתב שנשתנה

כו' כתב דארמי ול' ארמי ואומר לא כהלין כתבא כו' לא היו יכולים לקרות כו' והיו שם יהודים הרבה ש"מ נשתנה להם אותו כתב באותו היום. ובפי' רבינו חננאל שם ואין הלכה כמר עוקבא ולא כר"י, אלא קיי"ל כך שכתב זה ניתן למשה בסיני כו', והיינו כרבי שם דבתחלה בכתב זה ניתנה תורה לישראל וכרשב"א דכתב זה לא נשתנה כל עיקר. ומהרש"א בחדא"ג שם דתלי השינוי בכתב שנשתנה ע"י המלאך כו' אבל הלשון לא נשתנה מעולם ועדיין הוא בלה"ק שניתנה בו התורה, ומ"ש שניתנה בימי עזרא בל' ארמית היינו נמי ממה שהמלאך כתב בל' ארמית מנא מנא תקל ופרסין, אבל ישראל לא רצו באותו הלשון שבחר המלאך ובררו להם בלשון שידעו בו ושניתנה בו התורה מתחלה שהוא לשון הקדש עכ"ל. (ומה שהמלאך כתב בלשון ארמי לכאן סותר משארז"ל שבת דיי"ב ע"ב שאין מה"ש נזקקין ללשון זה ואין מכירין בו ועמ"ש בתוס' שם, עמ"ש הבחיי פ' נח בפסוק כי שם בלל ה', והיינו שאין לו שרש למעלה, משא"כ לה"ק האותיות והתיבות מעוררים שרשם. וזה מתאים למ"ש הפרדס שער האותיות פ"ב. והגם שהתרגום ניתן מסיני כדאי' במגילה ד"ג ע"א היינו תרגום של תורה, ר"ל התורה ניתנה עם תרגום שהוא פירושה, אבל לא תרגום בפ"ע. ועמ"ש השל"ה במס' שבת שלו דקל"ח ע"א ד"ה סוד קריאת שמו"ת וכ"ה בכתהאריו"ל. ובזה ניחא מ"ש הרא"ש דהלשון מגונה אצל המלאכים). ומכ"ז הוא שהתורה עצמה לא נשתנה הכתב והלשון מעולם, ולשון ארמית נתחדש להם בימי עזרא כמו שפרש"י וכל ימי ב"ש ובזמן התנאים והאמוראים החכמים היו מדברים בלה"ק, והמון עם היו מדברים בלשון ארמי בבבל ובלשון סורסי בא"י דחד לשון הוא כנ"ל.

וכל זה הי' בזמן ב"ש ובזמן חכמי התלמוד, אבל אחר הזמן הזה גם בין החכמים לא הי' מצוי שידברו בלה"ק, והנראה מפני שהעולם בכלל ירד במעלתו ומדריגתו, ע"כ עזבו את הלשון הזה לבלי להשתמש בו בדבורם ומשו"ז גדולי הראשונים כתבו ספריהם בלשונות אחרים, כמו הרמב"ם שכתב ספריו (לבד ספר הי"ד) בל' ערבי מפני שלא הבינו כ"כ בלה"ק כמ"ש החריזי בהקדמת העתקת פי' המשנה, וכן כתבו יתר המעתיקים ספריו (וכמדומה שכ"כ הרמב"ם באגרת תימן שלו שלא יבינו העם בקוצר ובדיק לה"ק, ואני בגולה על נהר דאן ואין לי ספרים די צורך לעיין בהם*). וחובת הלבבות בהקדמתו כ' שחיבר אותו בל' ערבי מפני שהיא קרובה להבין לרוב אנשי דורנו.

ואם בדורות הקדמונים בזמן חכמי התלמוד לא ניתן לה"ק לכל העם לדבר בו, רק להחכמים העוסקים בתורה לבד, ואחר זה גם החכמים לא השתמשו בזה הלשון לדבר בו גם בביאור והבנת התורה, אנחנו מה נאמר בדור הזה שרוב הדבורים המה דברי הבאי, איך יעלה על הדעת שהלשון הזה שיסודתו בהררי קדש הקדשים, יהי

* עוד נמצאת אצל הגר"י לנדא שליט"א פתקא שכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע נתנה בידו (בראסטוב) בגוף כתי"ק, ובה רשימת ספרים שבקש להשיגם בהשאלה עבורו. מרשימה זו נראה שהספרים נדרשו לאדמו"ר נ"ע לצורך כתיבת המכתב שלפנינו, וניכר עד כמה גדול היה הלחץ והדחק בספרים בשעת הכתיבה. ואלו שמות הספרים שנדרשו לאדמו"ר נ"ע על פי רשימתו: חומש שמות ע"פ הרמב"ן, רבינו בחיי עה"ת, חולין ד' וילנא, ספרי, מורה נבוכים, יפה מראה על הירושלמי. עכ"ל.

ללשון עם לדבר בו כל דבר הנמאס וגם דיבורים האסורים שזה ממש כמכניס צלם בהיכל ר"ל.

והא דא"י בגמ' יבב ד' מ' ע"ב לענין מרחץ ובה"כ דברים של חול מותר לאומרו בלה"ק פ"טס הוא שהכוונה בדברים של חול על חלק המותר שכתב הרמב"ם בפ"י המ"נה דאבות הנ"ל. ובמ"א סי' פ"ה סק"ב בהם ס"ח ימדת חסידות הוא שלא לדבר גם דברי חול בלה"ק במרחץ ובה"כ. וכ"כ רבינו ג"ע בשו"ע סי' הנ"ל. וכ"ש דברים האסורים לדבר אף בלי חול שהדבור בו בלה"ק הוא איסור כפול ומכופל. וזהו טעם ודעת גדולי הרבנים והחרדים על דבר ה', שמנגידים אל הלמוד עברית בעברית, כי אל הלמוד הזה בהכרח ללמד הנער את לה"ק שיהי' אצלו שפה המדוברת, למען יבין מה הוא לומד ויהי' אפשר להבינו בלשון הזה, ואיך אפשר למסור את הלשון הזה לנער המנוער מן הדעת, לדבר בו דברי נערותו וטטותו (ועוד יש דברים ויתבאר לקמן).

ומ"ש בספרי פ' עקב כשהתינוק מתחיל לדבר אביו מדבר עמו בלה"ק ומלמדו תורה, נראה מרבינו ג"ע בשולחנו הטהור בהל' ת"ת בתחלתו שזה הי' בין החכמים בזמן חכמי התלמוד וכמ"ש בקו"א שהובא לעיל דרך ת"ח לבדם היו מספרים בלה"ק ומלמדים לבניהם, שהכוונה היא על מ"ש בספרי הנ"ל. וכן מובן מהראי' שמביא שם מגמ' דגיטין, וכותב דחומשים שלהם כו' דהכל קאי על זמן התלמוד ולת"ח דוקא, וע"ז אומר בפנים שם בימיהם שהיו מספרים הרוב בלה"ק וגם התינוק משמתחיל לדבר הי' אביו מספר עמו בלה"ק כו', כי לא היו הנקודות והטעמים כתובים בימיהם כו' שהכל הולך לכוונה אחת כמ"ש בקו"א, אבל בדורות שאח"ז אין האב מספר בלה"ק ואין עליו חיוב ללמד בנו לה"ק שיוכל לדבר בו, רק כדי הצורך לקרות בספר. ולכן הרמב"ם וטוש"ע לא הביאו את הספרי הנ"ל לדינא, וכמ"ש הרמב"ם ה' ת"ת פ"א ה"ו משיתחיל לדבר מלמדו תורה ציוה לנו משה ושמע ישראל ואח"כ מלמדו מעט פסוקים פסוקים, וכ"ה בטוש"ע, ולא הזכירו ללמדו לה"ק. ובתוספתא חגיגה פ"א ה"ג אי' מלמדו שמע ותורה ולה"ק וכ' בחסדי דוד להרד"פ ז"ל ונראה דע"ז סמך הרמב"ם שהוסיף (על מ"ש בגמ' סוכה מ"ב ע"א) מלמדו מעט פסוקים פסוקים. אמנם כן הוא הדבר, הכל מודים שהלשון המקודש, אין להשתמש בו בדברי חול, וכ"ש בדברים הגרועים, וכל אשר לו מוח בקדקדו לא יאמר אחרת. אבל אותן שהמציאו לעשות לה"ק לשפה המדוברת והמחזיקים בשיטה זו, מוציאים אותו מן הקדש אל החול, וע"כ שינו את שמו וקורין אותו שפת עבר, למען הוציאו מקדושתו. בשם עברי נקראים ישראל קודם מתן תורה, כמ"ש בפ' שמות וארא בא כמה פעמים אלקי העברים, אבל לאחר מ"ת אינו נמצא בתורה שיקראו בשם עברים, רק עבד ישראל גק' עבד עברי (שמות כ"א ב' דברים ט' י"ב) וכתב הבחיי בפ' משפטים וז"ל ולפי דעתי מפני זה לא אמר כי תקנה עבד ישראל כו' בעבור כי ישראל הוא השם הנכבד שנתקיים בנו אחר מ"ת והנה זה בא כנגד מה ששמע במ"ת (שהרי נמכר כגניבתו) ואיננו ראוי שיקרא בשם ישראל, וקראו הכתוב בשם עברי הוא שם היחס (היינו היותו מגזע ישראל), הוא השם שהי' להם לישראל בהיותם במצרים באין תורה שנקרא אלקי העברים עכ"ל. ובאוה"ח כתב וז"ל וטעם שנקראו עברי כי חש הכתוב ליחס שם עבדות על ישראל לזה כינה אותו בשם זה כו' עוד ירמוז שלא בא לידי מדה זו עד שעבר על התורה ומצות כו' עכ"ל. וכ"כ הכלי יקר וז"ל ומ"ש לי עברי ולא

נא' אחיך או ישראל כו' לפי שכל זרע אברהם היו מעבר הנהר ושם עובדי ע"ז היו אבותינו (כמא' ההגדה מתחלה ע"ז היו אבותינו), ואחר שנכנסו בצל כנפי השכינה נקראו בשם ישראל, וזה החוטא שנמכר בגניבתו יקרא בשם עברי, כי אחז בדרכי אבותיו של אברהם. ול' עברי נופל ג"כ על עובר עבירה, ואע"פ שחטא ועבר עבירה מ"מ אחיך הוא (כאמרם ז"ל אע"פ שחטא ישראל הוא) לכך נא' אחיך העברי כו' אבל מוכר עצמו שלא חטא נא' בו כי ימוך אחיך סתם ולא נא' העברי עכ"ל.

והנה הסבה האמיתית לזה הוא, מפני שהוציאו כלל עם ישראל מקדושתו האמיתית, ישראל קדושים הם, ואם כי קדושתם היא גם קדושת עצמן, וכמ"ש רש"י ע"פ כי עם קדוש אתה קדושת עצמך מאבותיך, והוא מספרי, עיקר קדושתו הוא ע"י התורה והמצוות וכמ"ש ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, שע"י שיקבלו את התורה יהיו גוי קדוש וכמ"ש הבחיי וקראם גוי קדוש בקבלת התורה עכ"ד, וכת' ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו וכדומה כמה פסוקים בתורה שקדושתם היא קדושת המצוות. והבחיי פ' שמיני ע"פ והתקדשתם הביא מספרא והתקדשתם זו קדושת מצוה, והרמב"ם במו"נ ח"ג פמ"ז כ' וז"ל אמנם אמרו יתעלה והתקדשתם והייתם קדושים, אינם בענין טומאה וטהרה כלל, ל' ספרא זו קדושת מצוות, וכן מ"ש קדושים תהיו אמרו ז"ל קדושת מצוות, ומפני זה קרא העברה על המצוות גם כן טומאה כו' עכ"ל. ובילקוט פ' שלח הביא מספרי והייתם קדושים לאלקיכם זו קדושת כל המצוות כו' רבי אומר זו קדושת ציצית כו' כשהוא אומר קדושים תהיו הרי קדושת כל המצוות אמור כו'. ובר"ח שער הקדושה פ"א הביא ממד"ת והייתם קדושים לאלקיכם בזמן שאתם עושים את המצוות אתם מקודשים כו' פירשתם מהמצוות נעשיתם מחוללים, ושם הביא ממכילתא ע"פ ואנשי קדש תהיון לי כשהמקום מחדש מצוה על ישראל הוא מוסיף להם קדושה, ובנוסח הברכה אנו אומרים אשר קדשנו במצוותיו. וגם מה שנתקדשו בקדושת עצמן הוא שיקבלו קדושת התורה והמצוות וכדאי' במד"ת ע"פ קדושים תהיו הואיל ונתקדשתם לשמי עד שלא בראתי העולם היו קדושים כשם שאני קדוש שנא' כי קדוש אני כו' אמר הקב"ה למשה קדש לי את העם שנא' לך אל העם וקדשתם היום ומחר, קידשם בא הקב"ה ואמר להם ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש למה כי קדוש אני ה' אף אתם תהיו קדושים כשם שהקדשתי אתכם לשמי שנא' דבר אל כל עדת בני כו' קדושים תהיו, אמר להם הקב"ה זכיתם אתם נקראים עדת קדושים כו'.

וקדושה זו היא המאחדת את כל עם ישראל, ובזה הם עם אחד, כי בהתורה היו לעם ולכן נקראים עם ה', עם הקדש, כמ"ש בכמה כתובים רבו מלספר. והוא להיות קדושת התורה היא העם שלהם ע"כ נקראים עם ה', וכמ"ש במד"ת הנ"ל זכיתם אתם נקראים עדת קדושים, ובילקוט בשם המכילתא ע"פ ואנשי קדש תהיון לי ר"א כשאתם קדושים אתם לי, וכת' היום הזה נהיית לעם ואמרז"ל ברכות דס"ג ע"ב וכי אותו היום ניתנה תורה לישראל אלא כו' הרי דבנתינת התורה נהיו לעם. וביבמות דמ"ז ע"ב מפקדינו שש מאות וי"ג מצוות עמך עמי, וזה רמז גדול שהעם הוא עם תורה ומצוות, ובמד"ר נשא פי"ב וכיון שקבלו את התורה ונעשו לו אומה שלימה כו'. אך מחוללי הרעיון הציוני, שלקחו להם שיטה אחרת לגמרי, והחליפו כל התורה ברעיון הלאומי ויאמרו זה "עמך" ישראל, שהן לאומים ככל העמים והלשונות, כאשר הארכתי בזה במ"א, ומשו"ז החזיקו בתוקף בלקיחת הארץ הקדושה, ולא לשם קדושת

וטהרת המקום, כ"א בשביל הלאומיות שהיא קשורה בכברת ארץ, כי אין לאומיות בלא מדינה (ולא אאריך בזה כי לא על זה באתי עתה) ומש"ו החזיקו ג"כ בהלשון כי אין אומה נכבדת בלא לשון וכמארו"ל ע"ז ד"מ ע"א בזוי אתה מאד שאין להם לא כתב ולא לשון, ואינם שמים לב כלל לערך קדושתו, ומשימים אותו לשפה מדוברת לכל העם כלו, ולכל דבר המדובר, שאין הלשון בעצם סובלו כלל כאשר נתבאר. וכל למוד הלשון עתה הוא רק לשם שפה בלבד, כאשר המציאו אופן הלמוד במעטדיות שנאבד בזה כל רגש הקדש בהאותיות ותיבות ובכל הלשון בכלל, ריק הוא מכל רק שפה פשוטה ככל השפות. ובספרי הלמוד בהם שרש פרה ראש ולענה המאיר את הנער בהנחה וקליטה טבעית ולוקח ממנו כל רגש אלקי בהבריא וכה"ג. וגם אין לו רגש קדש אלקי בתורה ובמפרישי הנביאים, והכל רק שפה אחת ודברים אחדים*.

ועל כן היראים וחרדים לדבר ה', רואים בזה חילול הקדש באופן מבהיל, וחושבים זאת לדבר איסור גמור כאשר נתבאר. ועוד מאד ידאב לבם על הרעיון הטמון בזה שהוא התורה והיהדות, ובמסתרים ובגלוי תבכה נפשם על השחתת גפש הילדים בהלמוד הזה, והשי"ת יתן בלב אחינו להכיר את האמת ולילך בדרך האמת.

* עוד עד"ו במכתב אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע (מיום ג' אלול תרס"ט) אשר ב'קובץ מכתבים' ח"ב סי' כג: .. מ"ע מה"ת על האב ללמד את בנו תורה.. ובירושלמי אמרו מלמדו לשון תורה, והיינו ללמדו אותיות ותיבות דלה"ק ופירושן והוציאו זה בל' לשון תורה היינו שיהי' הלימוד בשביל שיוכל ללמוד תורה ולא בשביל לימוד הלשון והשפה. הלשון הזאת נקראת לה"ק שבה נבה"ע ובה ניתנה התורה ובהאותיות יש בהן קדושה בתמונתן ובקריאתן, וכמו שדרו"ל בגמ' שבת האותיות בקריאתן (ר"ל במילואיהן) וכמו שנדרש בס' אותיות דרע"ק ובס' התמונה, וסדר הלימוד ניתן לנו מגדולי הראשונים כמ"ש בכלבו, והכל הוא בכוונה מיוחדת נסתרת מעיני ההמון ובתוכה כוונה אלקית ידעוה גדולינו ורבותינו.. אבל בהלקח מאתו כל הנ"ל ולומדים אותו האותיות והתיבות כסדר אשר סדרו אנשים הרחוקים מהתורה ובדרך חדשה, אינו נשרש בו אור הקדושה.. וביותר יתפלך הלב לראות איך מיני' ובי' אבא עושים הם נרגא לכרות את יער הלבנון, בלשון קדש גופא מחללים הם את הקדש ובלמוד עברי מחנכים הם את הילד להיות נכרי חלילה, מעמידים הם צלם בהיכל דוקא, מרימים הם על לשונם את השפה העברית עד שמי השמים ובה וע"י עצמה הם משפילים את קדושת התורה וטהרת הדת. תכלית כל לימודם היא ידיעת השפה, ותכלית ידיעת השפה היא שלילת ידיעת וקליטת שום דבר שבקדושה. היתכן לחלל קדש בקדש? להמית את רגש הדת, ובמה? בלשון עברי דוקא.. עכ"ל.

השקפה נוספת ע"ד השימוש בלה"ק נמצאת במכתב אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע אל הרה"ח המקובל וכו' רלוי"צ ש"ס מיקט"ס, מיום כ' תמוז עזר"ת (העתקת המכתב נמצאת אצל הגר"י לנדא שליט"א): .. לפ"ד אין זה נכון מה שעושים הפרוגראמא בל' רוסי' והי' צ"ל הכל בלה"ק והי' גם העתקה רוסיית. וכבודו יבין שאין כוונתי ח"ו משום שפת האומה, וכמו שדורשים מזה הדרשנים. רק מפני שכל עניני אחינו היראים צריכים להיות נכתבים בלה"ק, וכמו שאנו כותבים בלה"ק לא בל' אחר. עכ"ל.